

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Yritysjuridiikka

Anne Tolonen

Yhtiöittämisselvitys-case; maatilayrityksestä osakeyhtiöksi

Opinnäytetyö 2019

Tiivistelmä

Anne Tolonen

Yhtiöittämisselvitys-case; maatilayrityksestä osakeyhtiöksi, 33 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalouden koulutusohjelma

Yritysjuridiikka

Opinnäytetyö 2019

Ohjaajat: lehtori Jarmo Kempainen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö toteutettiin toimeksiantona maidontuotantotilalle, joka harkitsee yhtiöittämistä. Tavoitteena oli selvittää kyseisen maatilayrityksen yhtiöittämisen kannattavuutta verotuksellisesta näkökulmasta. Tutkimuksen avulla selvitettiin toisiko yhtiöittäminen tilalle verotussäästöä. Toisena tarkoituksena oli kartoittaa millainen apporttiomaisuus maatilayritykseltä siirtyisi osakeyhtiölle. Opinnäytetyössä on käyty läpi myös asioita, joiden tulee toteutua, jotta maatilayritys yhtiötetään TVL 24 §:n mukaisena toimintamuodon muutoksena eikä maatilayrityksen lopettamistilanteena. Lisäksi selvitettiin, millaisia hallinnollisia muutoksia yrityksen toimintaan tulisi, jos toiminta yhtiötettäisiin, ja milloin yhtiöittäminen olisi järkevää toteuttaa.

Opinnäytetyön teoriaosuus koostuu pitkälti tuloverolaista ja sen 24§:stä toimintamuodon muutoksessa, verottajan ohjeista sekä osakeyhtiöön liittyvistä laeista. Empiirisen tutkimuksen aineistona hyödynnettiin maatilayrityksen aikaisempia verotustietoja, jotta verotuksellisia näkökulmia oli mahdollista laskea. Lisäksi aineistona käytettiin sukupolvenvaihdoskaupan asiakirjoja. Nämä materiaalit mahdollistivat osakeyhtiölle siirtyvän apporttiomaisuuden hahmottamisen sekä laskennan.

Opinnäytetyön tuloksena syntyivät laskelmat case-maatilayrityksen yhtiöittämisen verohyödyistä. Tutkimuksella saatiin selville, millaiselta yrityksen apporttiomaisuus näyttäisi, jos yhtiöittäminen toteutettaisiin. Mikäli yrittäjä päättää yhtiöittää maatilaa, tulee tuotantorakennusten sekä koneiden ja kaluston menojaänösarvot sekä velkojen määrä päivittää viimeisimmän verotuksen mukaisiksi.

Asiasanat: toimintamuodon muutos, yhtiöittäminen, apporttiomaisuus, nettoaportti

Abstract

Anne Tolonen

Incorporation statement-case; from a farm enterprise to a limited liability company, 33 pages

Saimaa University of Applied Sciences

Degree Programme in Business Administration Lappeenranta

Bachelor of Business Administration

Specialisation in Business Law

Bachelor's Thesis 2019

Instructor: Mr Jarmo Kemppinen, Senior Lecturer

The thesis was implemented as an assignment for a dairy farm that has been considering whether or not to incorporate the farm. The objective of this research was to find out if it is profitable to incorporate this farm from the taxation point of view. It was calculated if incorporating the farm, would bring savings in taxation. Another goal was to summon what kind of capital contribution will transfer to a limited liability company from the farm. The farm is intended to incorporate by income tax law, section 24 activity changing, and not as ending the farm's operation. In addition, it was studied what kind of changes there will be in the company's operations if the actions are incorporated. It was also clarified when the incorporation is advisable to carry out.

The Theory part in the thesis mainly consisted of the income taxation and its section 24 about the form of activity changing. The Theory part also consisted of the tax authority's instructions and laws related to the limited liability company. Material and documents for the empirical research were taken from the farm's latest taxation. They were needed to calculate taxation. In addition, material from generational transition was used. These documents were necessary to calculate and to find out what the capital contribution would be like when the farm is incorporated.

The result of this thesis was calculations of taxation benefits in incorporating the farm. Also, it was figured out what the capital contribution would be like if the incorporation is going to be carried out. If the entrepreneur decides to incorporate, the expenditure residues from production facility and from machinery and equipment are going to be updated to match the latest tax return. Also, debts have to be updated.

Keywords: change in form of activity, incorporation, capital contribution, net capital contribution

Sisältö

1	Johdanto.....	5
1.1	Aiheen valinta	5
1.2	Tutkimusmenetelmän valinta ja tutkimuskysymys	6
1.3	Tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja rajaus	7
1.4	Tutkimusmetodologia ja tutkimusaineisto	9
1.5	Tutkimuksen rakenne.....	9
2	Maatilayrityksen toimintamuodot.....	11
2.1	Maatilayrittäjä ammatinharjoittajana	11
2.2	Osakeyhtiömuotoinen maatila.....	12
3	Maatilayrityksen toimintamuodon muutos osakeyhtiöksi	15
4	Apporttiomaisuuden määrittely	17
4.1	Alkava tase toimintamuodon muutoksen jälkeen	17
4.2	Case-yrityksen apporttiomaisuuden määrittely	18
4.3	Negatiivinen nettoapportti	22
5	Eläke- ja vakuutusturva osakeyhtiössä.....	22
6	Toimintamuodon muutoksen ennakkoratkaisun hakeminen verottajalta....	23
7	Case-yrityksen yhtiöittämisen kannattavuus verotuksen näkökulmasta	23
8	Johtopäätökset	28
9	Jatkotutkimusaihe	31
	Lähteet.....	32

1 Johdanto

1.1 Aiheen valinta

Opinnäytetyössä on tarkoitus selvittää case-maatilayrityksen yhtiöittämisen kannattavuus. Kyseinen lypsykarjatila on laajentanut toimintaansa viime vuosina paljon, ja on tullut tarpeen miettiä, kannattaisiko toiminta yhtiöittää. Yhtiöittämistä mietitään yleensä silloin, kun yritys tekee jatkuvasti niin suurta tulosta, että osakeyhtiö voisi olla verotuksellisesti järkevä vaihtoehto. Vaikka osakeyhtiöstäkin nostetaan yleensä ansiotulona verotettavaa palkkaa, voi yhtiön tulos silti jäädä jatkuvasti niin korkeaksi, että kokonaisverotuksen kannalta on kannattavampaa toimia osakeyhtiömuodossa kuin perinteisenä maatilayrityksenä. Yhtiömuotona osakeyhtiö voi olla myös imagollisesti houkuttelevampi kaupankäyntikumppani kuin perinteinen maatila.

Kun toiminta muuttuu osakeyhtiömuotoiseksi, tulee eteen joitakin hallinnollisia muutoksia ja lisäkustannuksia verrattuna perinteiseen, ammatinharjoittajana toimivaan maatilayritykseen. Tarkoituksena on yhtiöittämisen kannattavuuden lisäksi selvittää, miten yrityksen toiminta muuttuu osakeyhtiönä verrattuna perinteiseen perheviljelmään. Case-maatilalle tehdään yhtiöittämisselvitys ja opinnäytetyössä on tarkoitus tarkastella, onko yhtiöittäminen järkevää ja kannattavaa kyseiselle yritykselle. Työssä pohditaan myös, milloin yhtiöittäminen mahdollisesti kannattaisi toteuttaa. Tärkeää on myös selvittää, kuinka yhtiöittäminen tulee suorittaa, jotta se toteutuu Tuloverolain 24 §:n mukaisena toimintamuodon muutoksena, eikä toiminnanlopettamistilanteena. Aihe kiinnostaa myös siksi että 1.1.2018 alkaen voimaan astui varainsiirtoverovapaussäännökset varainsiirtoverolaissa (2.luku 4§), jotka poistivat varainsiirtoveron maksuvelvollisuuden toimintamuodon muutoksissa. Varainsiirtoveroa on aiemmin maksettu tällaisissa tilanteissa maatalouden varoihin kuuluvien kiinteistöjen tai osakkeiden käyvästä arvosta, koska varat omistava oikeushenkilö vaihtuu (Honkamäki & Pennanen 2010, 344).

1.2 Tutkimusmenetelmän valinta ja tutkimuskysymys

Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on pyrkiä selittämään ilmiötä ja sen koostumusta ja tekijöitä sekä niiden välisiä suhteita. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tarkoitus on tuottaa selitys käytännöstä eli empiriasta. Tämän tyyppisen tutkimuksen tarkoitus on siis ymmärtää eikä niinkään yleistää, niin kuin määrällisissä tutkimusmenetelmissä. Jos ilmiöön vaikuttavat tekijät tunnetaan hyvin, voidaan ennustaa tekijöiden välisiä muutoksia. Laadullisen tutkimuksen piirteisiin kuuluu myös, että tarkkoja kysymyksiä ei voida esittää, koska ei tunneta ilmiötä. Ilmiö onkin saatava haltuun tutkittavan kautta. (Kananen 2013, 26.)

Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteisiin kuuluu, että tutkimus tapahtuu luonnollisessa ympäristössään, tutkija toimii aineiston kerääjänä, aineisto kerätään tutkittavilta vuorovaikutussuhteessa ja että tutkimusaineisto koostuu monista lähteistä kuten tekstistä ja haastatteluista. Ominaista laadulliselle tutkimukselle on myös, että analyysi on induktiivista eli teoriasta käytäntöön suuntautuvaa. Huomio on tutkittavien näkemyksissä, näkökulmassa ja merkityksessä ja tavoitteena on saada kokonaisvaltainen ymmärrys tutkittavasta aiheesta. (Kananen 2013, 27.)

Tutkimusmenetelmäksi on valikoitunut laadullisen tutkimuksen case-tutkimus. Case- eli tapaustutkimuksessa pyritään valitusta tapauksesta tuottamaan yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa, eikä pyritä yleistettävyyteen (Jyväskylän Yliopisto 2015). Case-tutkimukseen liittyy tiettyjä vaatimuksia. Tutkimus on toteutettava luonnollisessa ympäristössään eli kontekstissaan, ilmiön tulee olla tässä hetkessä, ja siitä halutaan saada rikas ja syvälinen kuvaus. Tutkimusaineisto koostuu monista eri aineistoista, mutta tutkimuskohteita on yleensä vain yksi. (Kananen 2013, 54.) Tätä opinnäytetyötä ei siis pystytä yleistämään vaan tulokset on laskettu yhden tilan tunnuslukujen perusteella.

Tutkimuksen ongelmanasettelussa pohditaan, millaista tietoa tutkimuksessa halutaan tuottaa. Tämä pohdinta ohjaa siihen, että voidaan esittää tietyn tyyppisiä kysymyksiä tutkittavasta ilmiöstä. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Kun tavoitteena on pohtia, kannattaako case-yrityksen yhtiöittää toimintaansa ja millainen olisi osakeyhtiön aloittava tase, tutkimuskysymyksiksi muodostuvat seuraavat:

Onko case-maatilayrityksen kannattavaa yhtiöittää toimintaansa?

Millaiselta näyttää alustava apportiselvitys?

1.3 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja rajaus

Tämän tutkimuksen teoreettista viitekehystä aletaan rakentamaan tutkimalla mitä vaaditaan, jotta maatila voidaan yhtiöittää Tuloverolain 24 §: n mukaisena toimintamuodon muutoksena sekä laskemalla, kannattaako yhtiöittäminen verotuksellisesti. Toimintamuodon muutoksella yhtiöittäminen toteutetaan niin, että muutoksesta ei johdu tuloveroseuraamuksia, eli maatila muutetaan osakeyhtiöksi ns. jatkuvusperiaatteella (Kiviranta 2016, luku 9). Opinnäytetyön tavoitteena on myös avata sitä, mitä vaiheita yhtiöittämisprosessiin kuuluu. Yhtiöittämisselvityksen jälkeen yrittäjä voi tehdä päätöksen, aikooko yhtiöittää tilan vai ei.

Yhtiöittämisprosessissa edetään seuraavaksi määrittelemään apporttina siirtyvää omaisuutta. Apportilla tarkoitetaan maksusuorituksen tapahtumista muulla omaisuuserällä kuin rahalla. Tästä on oltava osakeyhtiön perustamissopimuksessa määräys, ja siirrettävän omaisuuden on oltava yksilöidysti perustamissopimuksessa. Käytännössä tämä tarkoittaa listaa, jossa siirtyvä omaisuus on osoitettu erilaisin tunnistein. (Honkamäki ym. 2010, 25.) Apporttiselvitysasiakirjassa luetellaan varojen lisäksi myös velat. Varojen ja velkojen erotusta kutsutaan nettoapportiksi. Jos nettoapportti on negatiivinen, maatila voidaan rekisteröidä osakeyhtiöksi erityistoimenpiteillä. Lisäpääomasijoitusta voidaan käyttää paikkaamaan negatiivista nettoapporttia. Myös eläinten arvostamisessa on mahdollista käyttää eläinvahinkojen korvaamisessa käytettäviä käypiä arvoja, jotka on vahvistettu Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (532/2012). (ProAgria.) Nautakarjan osalta asetuksen arvot ovat seuraavat:

Lypsylehmät	760 €
Emolehmät	760 €

Sonnit >2v	1000 €
Sonnit 1-2 v	640 €
Hiehot teuraaksi > 2 v	570 €
Hiehot uudistukseen < 2 v	760 €
Hiehot 1-2 v	590 €
Vasikat < 1 v	170 €

Apporttina siirrettävät määräalat, määräalapidätykset ja kiinteistöt luovutetaan kuten kiinteistökaupassakin. Luovutuksen vahvistukseen ja apporttiselvitysasiakirjaan tarvitaan kaupanvahvistajan lausunto. Kaupparekisteriin tehtävä apporttiselvitys voidaan tehdä samaan asiakirjaan. Apporttiselvitykseen tulee saada tilintarkastajan (KHT tai HTM) hyväksyntä ja lausunto siitä, että apportin osakepääoma on osakeyhtiön hallussa. Seuraavaksi haetaan verottajalta ennakkoratkaisu verokohtelusta ja ELY-keskukselta ennakkopäätös siitä, voiko osakeyhtiölle siirtää korkotukilainat. Tämän jälkeen kaupparekisteriin lähetetään yhtiön rekisteröintiasiakirjat ja Y-lomakkeella tehdään muutosilmoitus maatalan toiminnan loppumisesta. (ProAgria.)

Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus tutkia yhden maatalan kannalta tarpeellista tietoa yhtiöittämistä varten. Tästä syystä työn ulkopuolelle on rajattu esimerkiksi tarkastelu maatilayrityksen muusta kuin osakeyhtiömuotoon siirtymisestä, koska muut yritysmuodot eivät tuo mahdollisia hyötyjä tai ole muuten järkeviä kyseisen yrityksen kohdalla. Tarkoitus on tutkia, onko ensinnäkään järkevää siirtyä osakeyhtiömuotoiseen maatalouteen verotuksen kannalta, ja toisaalta, mitä yhtiöittämisprosessissa tulee ottaa huomioon. Lisäksi tarkoitus on hahmotella apporttiselvitystä varten apportiin tulevien omaisuuserien arvoja. Näkökulma pidetään case-yrityksen näkökulmassa, eikä tämän tutkimuksen tuloksia voi yleistää muihin maatilayrityksiin.

1.4 Tutkimusmetodologia ja tutkimusaineisto

Maatilayritys, jonka yhtiöittämisselvitystä opinnäytetyössä on tarkoitus tarkastella, on tällä hetkellä kolmen lypsyrobotin lypsykarjatila. Tilan isäntä on ottanut maatilansa hoitoonsa sukupolvenvaihdoksessa vuonna 2012. Ensimmäinen laajennus ja lypsyrobotin käyttöönotto tapahtuivat vuonna 2014, jolloin lypsylehmiä oli noin 70 ja nuorta karjaa saman verran. Toinen lypsyrobotti otettiin käyttöön vuonna 2017 ja kolmas alkuvuonna 2018. Investoinnin on tarkoitus olla kokonaan valmis kesäkuuhun 2019 mennessä. Lypsylehmiä on laajennusten jälkeen noin 210 ja nuorta karjaa saman verran. Tila harjoittaa myös maito- ja lihatuotteiden suoramyyntiä. Tilalla on avattu suoramyyntipiste kesällä 2018. Tilan toiminnasta vastaa isäntä, jolla on myös koneurakointiyritys. Maatilalla on töissä kaksi ulkopuolista työntekijää ja rakennustyömiehet.

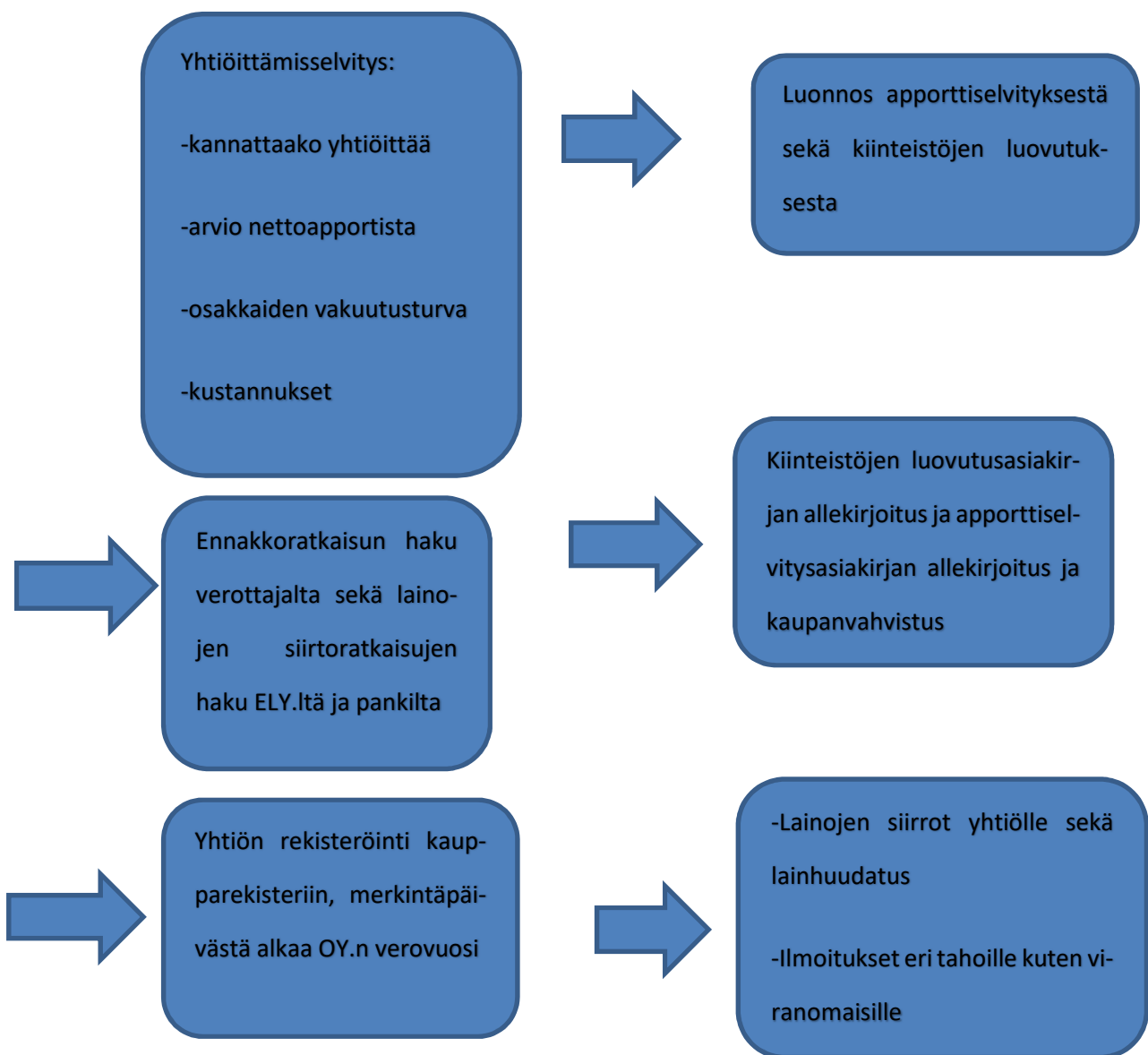
Kun yhtiöittämisselvitystä aletaan tekemään, hankitaan maatilasta tarpeeksi tietoja asiakirjojen kautta, jotta voidaan järkevästi perustella yhtiöittämisen kannattavuutta. Vuoden 2017 verotuspäätös sekä maa- ja metsätalouden veroilmoitukset ovat käytettävissä. Veroilmoituksesta nähdään esimerkiksi koneiden ja rakennusten menojäännökset, jotka ovat oleellisia yhtiöittämisen kannalta apporttiomaisuuden määrittelyssä. Vuodelta 2018 on käytettävissä välitilinpäätös, josta voidaan arvioida hieman vuoden 2018 tulosta. Lisäksi saatavilla ovat sukupolvenvaihdoskauppari sekä lahjakirja ja lahjaverotuspäätös. Tutkittavalla maatilalla on investoitu sukupolvenvaihdoksen jälkeen runsaasti. Kiinteistöt, koneet, kalusto ja salaojat siirtyvät aporttiin menojäännösarvoista. Sukupolvenvaihdoskauppariasta selviää peltomaan arvo aporttisiirtokirjaa varten.

1.5 Tutkimuksen rakenne

Koska tutkimuksen aihe on saatu case-maatilayritykseltä, jolla on tarve selvittää, kannattaako yrityksen yhtiöittää toimintansa, tutkimus on edennyt niin, että maatilayritykselle on tehty yhtiöittämisselvitys. Tutkimusongelmana on kyseisen yrityksen yhtiöittämisen kannattavuus ja se, millaisella aporttiomaisuudella yritys voisi tällä hetkellä yhtiöittää yrityksensä. Aihetta on rajattu niin, että tässä opinnäytetyössä on näkökulmana ollut vain kyseisen yrityksen asiakirjojen ja tietojen

perustella tehdyt johtopäätökset. Teoreettinen viitekehys perustuu pitkälti toimintamuodon muutokseen ja osakeyhtiöön liittyviin lakeihin ja verottajan ohjeisiin. Myös tämän hetken henkilöverotus sekä yhteisöverotus ovat teoreettisen viitekehysten osana. Tutkimusta on lähestytty siten, että on laskettu maatilayrityksen omilla luvuilla, onko verotuksellisesti kannattavaa yhtiöittää toiminta. Toisaalta on selvitetty, mitä yhtiöittämisprosessina kuuluu (Kuva 1). Voihan olla, että yritys kannattaa yhtiöittää heti, tai esimerkiksi muutaman vuoden päästä, jolloin on hyvä tietää perusteet yhtiöittämisprosessin eteenpäin viemiseksi.

Yhtiöittämisprosessin eri vaiheet

Kuva 1. Yhtiöittämisprosessin eri vaiheet

2 Maatilayrityksen toimintamuodot

Maataloutta harjoitetaan Suomessa yksityisen maatalouden harjoittamisen lisäksi yhtyminä, kuolinpesinä, henkilöyhtiöiden muodossa sekä osakeyhtiömuotoisena. Henkilöyhtiöillä tarkoitetaan elinkeinoyhtymiä eli avointa yhtiötä tai kommandiittiyhtiötä. (Kiviranta 2016, luku 9.) Koska henkilöyhtiöillä ei saada tuloverotuksessa eroa luonnolliseen henkilöön verrattaessa, tässä työssä ei tarkastella lähemmin henkilöyhtiöitä.

Maatiloja on vuonna 2010 ollut 62 767 kappaletta. Niistä 487 on toiminut osakeyhtiömuodossa. (Kiviranta 2016, luku 9.) Tilastokeskuksen Maa- ja metsätalousyritysten taloustilaston mukaan, aktiivituloja on ollut 2016 vuonna ollut 47 361 kappaletta. Luonnonvarakeskuksen tilastotietokannan mukaan haettaessa osakeyhtiöiden lukumäärää vuodelta 2017 jotka ovat maatalous- ja puutarhayrityksenä, löytyy 931 kappaletta osakeyhtiöitä. Yhteensä koko maassa maatalous- ja puutarhayrityksiä on ollut 48 562 kappaletta vuonna 2017. Vuonna 2018 maataloustukihaussa on ollut mukana 49 600 maatilaa, joista osakeyhtiöitä on ollut 873 kappaletta ja henkilöyhtiöitä 89 kappaletta (ProAgria).

2.1 Maatilayrittäjä ammatinharjoittajana

Yksityinen ammatinharjoittaja samastuu oikeudellisesti omistajaansa. Kuitenkin tulot, menot, omaisuus ja velat on pidettävä erossa kirjanpidossa omistajan muista tuloista, menoista, omaisuudesta ja veloista. Yksityisyrittäjä ei perustamisvaiheessa tarvita perustamisasiakirjaa kuten osakeyhtiössä. Yksityisyrittäjä vastaa koko omaisuudellaan yrityksensä veloista. Niin kauan kuin velkoja on olemassa, on myös olemassa vastuu yritystoiminnan veloista. Yritystoimintaa koskevat päätökset ovat yksityisyrittäjä omistajan omassa päätävällässä. Hän edustaa yritystään myös yksin, sekä tekee oikeustoimet, kuten sopimukset itse, tai halutessaan hän voi antaa päätöksenteko- tai edustusvaltaa esimerkiksi työntekijöilleen. Rahaa maatilayrittäjä voi ottaa yksityiskäyttöön niin paljon kuin haluaa. (Suojanen, Savolainen, Korte & Vanhanen 2015, 152-154.)

Maatalouden verotuksessa noudatetaan maatilatalouden tuloverolakia (MVL). Kun lasketaan maatalouden puhdasta tuloa, vähennetään menoina kaikki tulonhankkimiskulut sekä tulon säilyttämisestä johtuneet menot. Arvonlisäveron

osuutta ei lasketa tuloihin mukaan, eikä myöskään vähennyksiä tehdä arvonlisäverollisilla summilla. Jos toiminta olisi niin pienimuotoista, että yrittäjä ei olisi arvonlisäverovelvollinen, menot käsiteltäisiin arvonlisäverollisina. Maatalouden tulosta voidaan myös vähentää tasausvaraus, maatalouteen liittyvän velan korot ja indeksi- ja kurssitappiot. (Kiviranta 2016, luku 4.)

Maatalouden tulos jaetaan luonnolliselle henkilölle ja kuolinpesälle pääoma- ja ansiotuloksi. Pääomatuloksi voi vaatia 20, 10 tai 0 % verovuotta edeltäneen vuoden nettovarallisuuden arvosta, johon on lisätty 30 % verovuonna maksettujen palkkojen osuudesta. Nettovarallisuudella tarkoitetaan varojen arvostamislain mukaisiin arvoihin arvostettujen varojen ja velkojen erotusta. Yrittäjä voi itse valita mitä prosenttiosuutta vaatii pääomatuloksi ja loppu verotetaan ansiotulona. (Kiviranta 2016, luku 4.)

2.2 Osakeyhtiömuotoinen maatila

Osakeyhtiön toiminimen tulee myös sisältää sana ”osakeyhtiö” tai sen lyhenne ”oy”. Osakeyhtiön perustaja voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Perustajan tulee olla täysivaltainen ja hän ei saa olla liiketoimintakiellossa tai konkursissa. Osakeyhtiön perustamistoimiin kuuluu perustamissopimuksen laatiminen. Tämän jälkeen toteutetaan yhtiöjärjestyksen sekä mahdollisten osakassopimusten laatiminen. Sitä seuraa perustamisilmoituksen teko kaupparekisteriin ja verohallintoon, jonka jälkeen annetaan mahdolliset osakekirjat. (Suojanen ym. 2015, 162-165.)

Tähän asti yksityistä osakeyhtiötä perustettaessa on vaadittu, että osakepääomaa on oltava vähintään 2500 euroa. Hallitus on esittänyt osakepääoman poistamista 1.7.2019 alkaen ja eduskunta on hyväksynyt lakimuutoksen hallituksen esityksen mukaisesti. (Eduskunta 2018.)

Yhtiön veloista ja muista sitoumuksista vastuu on omistajilla siihen pääomaan asti, jonka he ovat sijoittaneet yhtiöön. Osakeyhtiöissä voi kuitenkin olla niin, että pankki on edellyttänyt omistajalta henkilökohtaista takausta esimerkiksi osakeyhtiölle velkaa myöntäessään, jolloin tosiasiallisesti omistajan vastuu on myös henkilökohtaista. (Suojanen ym. 2015, 202.)

Osakeyhtiö on toiminnastaan kirjanpitovelvollinen. Tilikauden pituus on 12 kuukautta mutta toiminnan aloituksessa tai lopetuksessa tilikausi voi olla maksimissaan 18 kuukautta. Yhtiöjärjestyksessä määritellään tilikauden alkamis- ja päättymisajankohdat. (Hallipelto, Hietanen, Narikka, Saltevo & Soikkanen 2013, 61.) Maatilataloutta harjoittavaan osakeyhtiöön sovelletaan kirjanpitolain säännöksiä, joiden mukaan osakeyhtiössä on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa. Osakeyhtiön on tehtävä kirjaukset maatilataloudesta kirjanpitoonsa suoriteperusteisesti, mutta veroilmoituksen laatimista varten kirjanpito ja tilinpäätös on muutettava maksuperusteiseksi. Tärkeää on osakeyhtiömuotoisessa maatilayrityksessä ottaa huomioon, että verovelvollisen ja hänen perheensä yksityistaloudessa käytetyt omalta tilalta saadut maatalouden tuotteen tuloutuvat yhtiöverotuksessa. (Kiviranta 2016, luku 9.)

Osakeyhtiö maksaa tuloksestaan veroa 20 %. Osakeyhtiön osakas voi nostaa yhtiöstään palkkaa. Palkka verotetaan ansiotulona. Palkka on kuitenkin vähennyskelpoinen meno osakeyhtiön verotuksessa. (Kiviranta 2016, luku 9.)

Luonnollisen henkilön listaamattomasta yhtiöstä saama osinko jaetaan pääomatulo- ja ansiotulo-osinkoihin. Osakeyhtiö voi jakaa osinkoa maksimissaan kahdeksan prosenttia osakkeenomistajan osakkeiden matemaattisesta arvosta 150 000 euroon asti. Osakkeen matemaattisen arvon laskentaan tarvitaan nettovarallisuus yhtiön verovuotta edeltävältä vuodelta. Tämä nettovarallisuus jaetaan osakkeiden lukumäärällä ja saadaan osakkeen matemaattinen arvo. (Vero. Osinkotulojen verotus 2.3.1.) 25 % osingosta jakautuu veronalaiseksi pääomatuloksi ja 75 % on verovapaata. Jos 150 000 euroa ylittyy, on ylittävältä osalta 8 % vuotuisen tuottoon asti 85 % veronalaista pääomatuloa ja 15 % jää verovapaaksi. Jos osinkoa jaetaan enemmän kuin 8 % vuotuisesta, tämä nettovarallisuudelle laskettu 8 % tuoton ylittävän osan osinko jakautuu 75 % ansiotuloksi ja 25 % on verovapaata tuloa. Koska yrittäjä voi itse määritellä oman palkkansa ja osingon määrän, hän voi omilla ratkaisuillaan säädellä omaa ansiotuloaan. Osakeyhtiössä voi jättää osingon kokonaan maksamatta ja näin kasvattaa yhtiön nettovarallisuuden määrää ja kasvattaa täten myös myöhempien vuosien kevyesti verotettavaa osinkoa. (Kiviranta 2016, luku 9.)

Pakollisia elimiä osakeyhtiössä ovat yhtiökokous ja hallitus. Sillä voi olla myös hallintoneuvosto ja toimitusjohtaja. Toimitusjohtajan valitsee ja erottaa hallitus tai toimitusjohtaja voi itse erota tehtävästään. Hallintoneuvosto on määrättävä yhtiöjärjestyksessä. Osakeyhtiön on valittava myös tilintarkastaja, ja toimitettava tilintarkastus tilintarkastuslain mukaisena, jos yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy päätyneellä tilikaudella tai sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella;

-taseen loppusumma ylittää 100 000 €

-liikevaihto tai liikevaihtoa vastaava tuotto ylittää 200 000 €

-työntekijöitä on palveluksessa keskimäärin yli 3 henkilöä. (Villa 2013, 254-255.)

Päätämisvaltaa osakkeenomistajat käyttävät yhtiökokouksessa olemalla läsnä ja osallistumalla päätöksentekoon. Varsinaisen yhtiökokouksen pitämisestä säädetään osakeyhtiölaissa. Yhtiökokous on pidettävä kuuden kuukauden kuluessa edellisen tilikauden päättymisestä. Varsinaisessa yhtiökokouksessa on osakeyhtiölain mukaan tilinpäätöksen vahvistamisesta, voiton käyttämisestä, hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vastuuvapaudesta, hallituksen, ja mahdollisen hallintoneuvoston jäsenten ja tilintarkastajan valinnasta (jos yhtiöjärjestyksessä ei määrätä toisella tavalla toimikaudesta tai valinnasta), sekä muista yhtiökokouksessa käsiteltävistä asioista, jotka on yhtiöjärjestyksessä määritelty. Ylimääräisiä yhtiökokouksia on pidettävä, jos yhtiöjärjestykseen on niin määritelty. Yhtiökokouksen koollekutsumisesta vastaa hallitus. Kokousasiakirjat, eli tilinpäätös (jos tilinpäätöstä käsitellään kokouksessa), toimintakertomus ja tilintarkastuskertomus on oltava vähintään viikon ajan ennen kokousta osakkeenomistajien saatavilla yhtiön internetsivuilla tai pääkonttorissa tai asiakirjat on pyynnöstä lähetettävä osakkeenomistajille, jos niitä ei ole muualta saatavissa. Kokous pidetään lähtökohtaisesti yhtiön kotipaikassa tai jos yhtiöjärjestyksessä on määrätty muu paikkakunta, niin siellä. (Villa 2013, 256-262.)

Hallitus on osakeyhtiön pakollinen toimielin. Se huolehtii yhtiön johtamisesta, yhtiön edustamisesta sekä yhtiön toiminnan järjestämisestä. Hallitus koostuu yhdestä tai useammasta luonnollisesta henkilöstä. Hallituksen toimivaltaan kuuluu kaikki muut tehtävät, joita ei ole erikseen määrätty osakeyhtiölaissa tai yhtiöjär-

jestyksessä muiden toimielinten tehtäväksi. Hallitus on siis toimivallaltaan yleis-toimivaltainen. Hallitus vastaa esimerkiksi siitä, että varainhoidon valvonta ja kir-janpito ovat asianmukaisesti järjestetty. Hallituksen on edistettävä yhtiön etua eli toimittava yhtiöjärjestyksessä määrättyllä toimialalla yhtiön toiminnan tarkoituksen mukaisesti. Päätöksenteko hallituksessa perustuu enemmistön mielipiteeseen. Yhtiöjärjestyksessä voidaan myös määrätä, että päätöksenteon tulee olla yksi-mielinen. Äänestyksen mennessä tasan, päätökseksi tulee puheenjohtajan kan-nattama mielipide. Äänestyksen aiheen ollessa puheenjohtajan valinta, tasati-lanne ratkotaan arvalla. Kokous on päätösvaltainen, kun yli puolet jäsenistä on paikalla kokouksessa. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määritellä suurempi läsnäole-vien lukumäärä. Hallituksen jäsenet valitaan yhtiökokouksessa. Jos jäseniä on vähemmän kuin kolme, on valittava myös varajäsen hallitukseen. Jäsenen toimi-kausi hallituksessa on voimassa toistaiseksi, jos yhtiöjärjestyksessä ei määritellä muuta. (Villa 2013, 274-279.)

Toimitusjohtaja, jonka on oltava luonnollinen henkilö, vastaa yhtiön päivittäisen toiminnan johtamisesta ja on hallituksen ohjauksessa ja valvonnassa. Hän toimii operatiivisen toiminnan johtajana ja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa sekä vastaa yhtiön kirjanpidon lainmukaisuudesta ja varainhoidon järjestämisestä hallituksen alaisuudessa. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä toimitusjohtajan kelpoisuu-desta edustaa yhtiötä, muutoin hallitus edustaa yhtiötä. Toimitusjohtajaa yhtiöllä ei ole kuitenkaan oltava, mutta hallitus tarvittaessa valitsee toimitusjohtajan ja hallituksella on oikeus myös erottaa hänet. Erottaminen ja eron voimaantulo voi tapahtua milloin vain ja toimitusjohtaja voi myös itse erota milloin itse haluaa, ilman syytäkin. Jos toimitusjohtaja itse eroaa, hänen on ilmoitettava siitä hallituk-sen jäsenelle ja ero astuu ilmoituksen tekohetkellä voimaan. (Villa, 2013, 280-283.)

3 Maatilayrityksen toimintamuodon muutos osakeyhtiöksi

Toimintamuodon muutosta kannattaa alkaa miettiä silloin kun liiketoiminnasta kertyy jatkuvaa voittoa, jota ei ole tarve ottaa heti käyttöön. Myös jos omistus poh-jaa halutaan jossakin vaiheessa tulevaisuudessa kasvattaa, mahdollistaa osake-yhtiö uusien osakkaiden tai sijoittajien mukaan ottamisen. Myös silloin, kun yritys

haluaa sitouttaa työntekijöitään optio- tai osakasjärjestelyjen avulla, osakeyhtiömuodosta on hyötyä. Yritysten välisessä kaupankäynnissä osakeyhtiömuodossa toimiva yritys voi olla imagollisesti houkuttelevampi ja uskottavampi yhteistyökumppani, kuin tavallinen maatilayritys. Verotuksellisesti osakeyhtiö voi olla järkevä vaihtoehto silloin kun yrittäjällä on myös muita tuloja koska maatalouden tulot verotetaan yhdessä muiden tulojen kanssa. (Accountor.)

Toimintamuodon muutoksessa maatilán omaisuus siirtyy apporttina verotuksessa olevin arvoin. Tuloverolain 24 § edellyttää, että toimitaan näin. Varat ja velat siis siirtyvät yhtiölle ja omaisuuden omistusoikeudet pysyvät samoina. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi puolisoiden on merkittävä tulevan yhtiön osakkeet omaisuuden omistuksen mukaisessa suhteessa eli käyvin arvoin laskettuna yhtiöittämisshetken mukaan. Toimintamuodon muutoksessa edellytetään myös, että toiminta jatkuu ennallaan, identtisenä. Nämä kolme asiaa on täytyttävä, jotta toimintamuodon muutos toteutetaan tuloverolain 24 §. n mukaisesti. (Toimintamuodon muutos osakeyhtiöksi 4.3.1)

Jos toimintamuodon muutosta ei toteuteta niin, että Tuloverolain 24 § täytyy, seurauksena on, että yritystä käsitellään kuten toiminnan lopettamistilanteessa. Tästä seuraisi varausten purku, kiinteistöjen siirto perustettavalle osakeyhtiölle eli luovutusvoittoverotus sekä omaisuuden yksityiskäyttöönotto. Aloittava osakeyhtiö aloittaisi siis toimintansa näillä tuloutuneilla arvoilla. (ProAgria.)

Kun maatalous siirtyy perustettavalle osakeyhtiölle, on verottaja antanut verotuksen katkaisemiseksi ohjeen, joka sisältyy Verottajan ohjeeseen toimintamuodon muutoksesta osakeyhtiöksi. Ohjeen mukaan maatilayrityksen verovuosi katkeaa sillä hetkellä, kun osakeyhtiö on merkitty kaupparekisteriin. Yrityksen päivittäisessä toiminnassa toimintamuodon muutosta ei huomaa, mutta verovuoden katkeamiseen ja verotuksellisiin seikkoihin se vaikuttaa. Maatilán verovuosi katkeaa osakeyhtiön kaupparekisteriin merkitsemistä edeltävään päivään ja osakeyhtiön verovuosi alkaa merkitsemispäivästä. Tällöin maatilaa verotetaan tuohon merkitsemispäivää edeltävään päivään saakka Maatalouden tuloverolakia koskevien säännösten mukaan. Toimintamuodon muutoksessa poistot voi tehdä maatalousverotuksen puolella, jos tilikausi loppuu kesken vuotta. Perustettava osake-

yhtiö aloittaa poistot poistamattomista hankintamenoista mutta ei voi enää samana vuonna tehdä toisia poistoja. Voidaan myös toimia niin että maatalouden puolella poistoja ei tehdä vaan tehdään poistot uuden osakeyhtiön puolella. Poistot on myös mahdollista jakaa sekä osakeyhtiön puolella- että alkuvuoden yrityksen puolella, kunhan poistojen vuosittaista enimmäismäärää ei ylitetä. Mahdolliset maatalouteen vahvistetut tappiot, jotka verottaja on hyväksynyt, siirtyvät osakeyhtiölle. (Toimintamuodon muutos osakeyhtiöksi A52/200/2015.)

Menojäännöspohjien lisäksi tasausvaraukset siirtyvät perustettavalle yhtiölle. Toimintamuodon muutoksessa osakeyhtiön on tuloutettava varaukset viimeistään sinä verovuonna, kun ne olisi pitänyt maatalouden verotuksen puolella tulouttaa. Koska metsätalouden menovarauksen voi tehdä ainoastaan luonnollinen henkilö, yhteisetuus, kuolinpesä tai kuolinpesän osakkaiden muodostama yhtiö, tulee metsätalouden menovaraus tuloutumaan yhtiöittämisvuoden verovuoden tuloksi. Metsävähennyksen voivat tehdä samat luonnolliset henkilöt sekä oikeushenkilöt, kuin metsätalouden menovarausten kohdalla. Tästä syystä toimintamuodon muutos lakkauttaa oikeuden metsävähennysten tekemiseen niiden metsien osalta, jotka siirtyvät osakeyhtiöön. (Toimintamuodon muutos osakeyhtiöksi A52/200/2015.)

4 Apporttiomaisuuden määrittely

4.1 Alkava tase toimintamuodon muutoksen jälkeen

Kun osakeyhtiötä perustetaan toimintamuodon muutoksen kautta, yhtiölle luovuttavasta omaisuudesta sekä veloista laaditaan apporttisiirtokirja. Apporttisiirtokirja liitetään yhtiön perustamissopimukseen. Luovuttajat saavat yhtiöltä osakkeita yhtiön saaman omaisuuden ja velkojen erotuksen vastikkeena. Koska siirrettävä omaisuus sisältää myös kiinteistöjä, on apporttisiirtokirja tehtävä samalla tavalla kuin kiinteistökauppa eli kaupanvahvistajan lausuntoineen. (Paavilainen 2009, 24-25.)

Osakeyhtiön alkava tase on rakennettava alusta koska maatilalla, joka on harjoittanut toimintaansa ammatinharjoittajana, ei ole virallista tasetta. Käyttöomaisuuden siirtoarvot löytyvät maatalouden verolomakkeelta, eli koneiden ja kaluston,

rakennusten sekä salaojien menojäännösarvot siirretään suoraan yhtiön aloittavaan taseeseen. Jos maatalouteen kuuluu osakkeita tai osuuskuntien osuuksia, ne arvostetaan hankintahintaansa. Peltojen ja metsän osalta on kuitenkin selvittävää niiden alkuperäiset hankintahinnat kiinteistökohtaisesti. Kauppahinnan jako ei aina löydy kauppakirjoista suoraan, joten hankintamenoja voidaan joutua selvittämään jälkikäteen paljonkin. Lahjan tai lahjanluonteisen kaupan kautta saadut kiinteistöt voidaan katsoa lahjaverotuksessa määritellyllä lahjaverotusarvolla apporttisiirtokirjaan. (Paavilainen 2009, 25.)

4.2 Case-yrityksen apporttiomaisuuden määrittely

Välitilinpäätöstä tehtäessä 16.10.2018 maatalouden apporttiomaisuuteen siirtyvät omaisuuden menojäännökset olisivat seuraavanlaiset;

Tuotantorakennukset (10 %) 966 168,22 €

Rakennelmat (20 %) 92 504, 96 €

Rakennelmat (25 %) 42 480,35 €

Koneet ja kalusto 1 494 546 €

Salaojat 0 €

Menojäännökset yhteensä ovat **2 595 699,53 €**

Maatalouden velat 16.10.2018 tarkastellessa ovat **2 964 121,97 €**

Vanhemmilta on vuonna 2012 saatu lahjakirjalla koneet ja kalusto 51 319 €, kotieläimet 20 640 €, tuotevarastot 3000 € sekä maidon viitemäärä 2600 €. Sukupolvenvaihdoskauppakirja on päivätty 25.1.2012. Tilan kauppahinta 316 600 € on kohdistunut kokonaan kiinteistöihin. Ennakkoratkaisua perintö- ja lahjaverosta on haettu 28.12.2011 ja se on saatu Itä-Suomen verovirastolta. Maatalousvarallisuus perintöverolain käypien arvojen mukaan laskettuna 259 503 €, ja metsätalousvarallisuus 245 623 €. Vanhemmat ovat pidättäneet itsellään metsän käyttöoikeutta 1600 €. n arvosta. Kauppakirjalla on ollut peltoa 34,6 hehtaaria, metsää

77,1 hehtaaria ja muuta maata 5,546 hehtaaria. Pinta-alaa yhteensä kauppakirjalla on 117,846 hehtaaria. Kauppahinta jakaantuu eri omaisuusosille seuraavasti:

Pellot	80 535 €
Salaojat	9 042 €
Tuotantorakennukset	6 753 €
Rakennuspaikka	416 €
Metsä	147 898 €
Joutomaa	151 €
Asuinrakennus	60 565 €
Asuinrakennuksen maapohja	389 €
Rantarakennuspaikkojen maapohja	10 851 €

Metsävähennyksiin oikeuttavaa metsän hankintamenoa sukupolvenvaihdoskaupassa on vuonna 2012 muodostunut 140 954 € ja lahjana saadun metsän metsävähennykseen oikeuttavan metsän hankintamenoa 16 876,67 €, joka on edellisen omistajan käyttämätöntä metsävähennystä. Metsän hankintamenoa on siis muodostunut yhteensä 157 830,67 €. Tästä on muodostunut metsävähennyspohjaa 60 % 94 698,40 €, joka on vähennetty kokonaan puun myyntituloista vuoteen 2015 mennessä. Vuonna 2014 on viljelyyn otettu 25,5 hehtaaria peltoa, joka on raivattu metsävähennyksiin oikeuttavasta metsästä. Metsät voidaan erottaa toimintamuodon muutoksessa niin että metsiä ei siirretä osakeyhtiölle. Metsästä raivatulle pellolle on kuitenkin apporttisiirtokirjaan saatava arvo.

Raivatun pellon arvo ei voi olla nolla, joten voitaisiin ajatella, että pysyvien vastaavien pellon osalle suoritettaisiin arvonkorotus koska jos tämä peltoala esimerkiksi myytäisiin, sillä saataisiin enemmän kuin sen kirjanpitoarvo eli nolla euroa. Arvonkorotus merkitään maa-alueen kirjanpitoarvon lisäyksenä ja koska yhtä suuri merkintä on tehtävä taseen toiselle puolelle, on merkintä tässä tapauksessa

tehtävä arvonkorotusrahastoon (Tilisanomat 2010). Maatilakokonaisuuteen kuuluvan pellon arvon määrittämisessä voidaan käyttää Maanmittauslaitoksen kauppahintatilastosta löytyviä kauppahintoja (Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa). Verottajan ohjeessa, joka on annettu varojen arvostamisesta perintö- ja lahjaverotuksessa, esitetään, että pellon arvon Etelä-Karjalassa on kauppahintatilaston mukaan 5500 €/ha. Koska metsävähennys on käytetty kokonaan, voidaan peltoraivion arvoa lähteä laskemaan metsän hankintahinnasta, josta vähennetään käytetyn metsävähennyksen määrä eli 157 830,67 € - 94 698,40 € = 63 132,27 €. Koska metsämaata oli kaupassa siirtynyt uudelle omistajalle 77,1 hehtaaria, hinta yhdelle hehtaarille saadaan jakamalla tämä 63 132,27 € metsäalalla 77,1, ja hinnaksi saadaan 818,84 €. Arvonkorotusrahastoon voisi merkata varojen arvostamisohjeesta katsotun hinnan 5500 €/ha ja 818,84 €/ha. n erotuksen eli 4681,16 €/ha. Kun tämä 4681,16 €/ha kerrotaan raivatulla peltoalalla 25,5 ha, saadaan taseeseen pellon arvonkorotukseksi 119 369,58 €. Kuvassa 2 on havainnollistettu mitä omaisuuseriä osakeyhtiölle siirtyy.

Nettoapportista on muodostumassa negatiivinen koska varoiksi muodostuisi näillä tiedoilla;

Tuotantorakennukset (10 %) 966 168,22 €

Rakennelmat (20 %) 92 504, 96 €

Rakennelmat (25 %) 42 480,35 €

Koneet ja kalusto 1 494 546 €

Pellon arvonkorotus 119 369,58 €

eli **yhteensä 2 715 069,11 €** ja veloiksi **2 964 121,97 €**.

Yhtiön varat jäisivät tässä tapauksessa pienemmäksi kuin velat. Patentti- ja rekisterihallitus valvoo, että osakepääoma tulee kokonaan maksetuksi. KHT- tai HTM-tilintarkastaja voi antaa oman lausuntonsa yhtiön varojen riittävydestä kattamaan yhtiölle siirtyvät velat ja osakepääoman määrän. Tilintarkastaja voi perustaa lausuntonsa asiantuntijalausuntoihin, joiden mukaan esimerkiksi kiinteis-

töjen tai pellon arvot ovat korkeammat käyvillä arvoilla laskettuna kuin hankintahinnan mukaan. Osakepääomaksi voi merkitä minimiosakepääoman ja lopun negatiivisuudesta merkitään SVOP-rahastosijoituksena negatiivisena. Pankki saattaa vaatia SVOP-rahastosijoitusta yhtiöittämisen jälkeen. Vähintään pankki tahtoo suunnitelman siitä, miten oma pääoma saadaan negatiivisesta positiiviseksi. Tässä voi auttaa siirtyminen suoriteperusteiseen kirjaustapaan. (ProAgria.) Tällöin kun yritys esimerkiksi myy tuotteita, joiden suoritus tulee kassaan jälkeinpäin, yritykselle muodostuu myyntisaamisia, jotka kasvattavat yrityksen omaa pääomaa.

Nettovarallisuuden negatiivisuudesta johtuu myös se, että osinkoja osakeyhtiö ei voi voittovaroistaan maksaa osakkeenomistajille ennen kuin nettovarallisuus muodostuu positiiviseksi. Osakkeen matemaattista arvoa ei siis voida laskea koska nettovarallisuus on negatiivinen (Vero. Osinkotulojen verotus 2.3.1).

Kuva 2. Apporttina siirtyvä omaisuus ja velat

4.3 Negatiivinen nettoapportti

Apporttisiirtokirjaan merkityistä arvoista muodostuu osakeyhtiön alkava tase. Taseen vastaavaa puolelle tulee omaisuus, ja vastattavaa puolelle se, miten omaisuus on rahoitettu. Taseen molempien puolten pitää olla yhtä suuret. Omaksi pääomaksi muodostuu erotus taseen loppusumman ja vieraan pääoman välillä. Tällaisilla voimakkaasti laajentaneilla ja investoineilla tiloilla yhtiöittämistä joudutaan pohtimaan tarkasti oman pääoman negatiivisuuden takia eli velat ovat varoja suuremmat. Vaikka pääomia on sitoutunut esimerkiksi varastoihin ja eläimiin, näitä ei arvosteta apportiomaisuuteen koska nämä on vähennetty verotuksessa vuosimenoina, mutta niihin mahdollisesti otettu velka arvostetaan kokonaisuudessaan. (Paavilainen 2009, 25.)

Negatiivisen nettoapportin tilanteessa voidaan yhtiöittämistä miettiä siinä kohdassa, kun maatilan kassassa on rahaa. Vaikka maatilan pankkitilit eivät siirry osakeyhtiölle, voidaan rahat merkata yhtiön omaan pääomaan. Jos osakeyhtiö muodostetaan toimintamuodon muutoksena negatiivisella omalla pääomalla, hallituksen on tehtävä heti rekisteri-ilmoitus kaupparekisteriin osakepääoman menettämistä. Tällä menetetään myös luottokelpoisuus mutta merkinnästä vapautuu, kun toimittaa kaupparekisteriin vahvistetun taseen, jonka mukaan oma pääoma ylittää puolet osakepääomasta. (Paavilainen 2009, 25.)

5 Eläke- ja vakuutusturva osakeyhtiössä

Osakas vakuutetaan maatalousyrittäjän eläkevakuutusjärjestelmän (MYEL) mukaan jos toimintaa verotetaan maatalouden tuloverolain mukaisesti. Osakkaan tulee olla myös johtavassa asemassa eli joko hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja ja myöskin omistaa yksin yli 30 % osakkeista tai pitää hallussaan yksin yli 30 % osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. MYEL.in mukaan voidaan vakuuttaa myös johtavassa asemassa työskentelevä osakas, jos hän yhdessä avio- ja avopuolionsa kanssa omistaa yli 50 % osakepääomasta tai yli 50 % osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Jos avio- tai avopuolisoa ei ole, käy myös samassa taloudessa asuva henkilö, joka on osakkaalle suoraan alenevassa tai ylenevässä

polvessa sukua, jos prosenttiosuudet ovat samat. Osakeyhtiön osakkaana voidaan vakuuttaa myös osakkaan aviopuoliso, jos hän omistaa vähintään yhden osakkeen. (Mela. Yhtiömuotoinen toiminta.)

6 Toimintamuodon muutoksen ennakkoratkaisun hakeminen verottajalta

Yhtiöittämisen verovaikutuksista voidaan verottajalta hakea ennakkoratkaisua, kun apporttiselvitys on valmis. Kun verottaja antaa ennakkoratkaisun, on se sitova päätös, jota verottaja tulkitsee verotusta toimittaessaan. Hakemus tehdään kirjallisesti mutta vapaamuotoisesti. Hakemuksessa tulee olla henkilötietojen lisäksi yhteystiedot sekä ennakkoratkaisukysymys mahdollisimman hyvin yksilöitynä. Ennakkoratkaisuhakemukseen tulee liittää luonnos osakeyhtiön perustamissopimuksesta, selvitys apporttiomaisuudesta sekä tilintarkastajan lausunto apporttiomaisuusselvityksestä. Tilintarkastajan lausunnosta tulee käydä ilmi, onko apporttiomaisuudella vähintään osakepääoman maksua vastaava arvo yhtiölle. Ennakkoratkaisuhakemukseen on liitettävä myös luonnokset apporttikirjasta, yhtiösopimuksesta ja yhtiöjärjestyksestä. Liitettävä on myös kopiot kiinteistöjen hankinta-asiakirjoista sekä lainhuutotodistuksista. Selvitykset siirtyvistä veloista ja selvitys osakkeiden jakaantumisesta osakkeenomistajien kesken tulee olla myös ennakkoratkaisuhakemuksen liitteenä. (Vero. Maatilan yhtiöittäminen.)

7 Case-yrityksen yhtiöittämisen kannattavuus verotuksen näkökulmasta

Jotta case-yrityksen yhtiöittämisen verotuksellista kannattavuutta päästiin pohtimaan, oli kerättävät pohjatietoja toteutuneesta verotuksesta. Viimeinen valmistunut verotuspäätös on käytettävissä vuodelta 2017 ja lisäksi käytettävissä on väli-tilinpäätöstiedot vuodelta 2018. Vuodelta 2017 maatalouden tulokseksi on jäänyt 50 249,11 €. Maatalouteen liittyviä velkojen korkoja on vähennetty 21 473,35 €. Poistoja tilinpäätöksessä on tehty 8270,47 €. Purkamattomia tasausvarauksia on 27 000 €.

Maatalouden velat 31.12.2017 ovat 2 374 079,75 € ja negatiivinen nettovarallisuus 41 802,04 €. Koska maatalouden nettovarallisuus on negatiivinen, ei ole voitu hyödyntää 10 % eikä 20 % pääomatuloksi jakoa verotuksessa vuonna 2017 eli tulos on tullut kokonaan ansiotuloksi. Veroprosenttilaskurilla (2018) laskettuna veron määrä on tuolla 50 249,11 €. n tuloksella noin 13 000 € (Kuva 3).

Ansiotulot ja ennakonpidätykset

Palkat ja luontoisedut

Koko vuoden arvio	50 249,11 €
Saadut tulot	50 249,11 €
Ennakonpidätykset	0,00 €

Vähennykset ansiotuloista

Vähennykset valtion- ja kunnallisverotuksessa

Tulohankkimisvähennys	750,00 €
Työeläke- ja merimieseläkevakuutusmaksut	3 190,82 €
Työttömyysvakuutusmaksut	954,73 €
Sairausvakuutuksen päivärahamaksu	768,81 €

Vähennykset vain kunnallisverotuksessa

Ansiotulovähennys	1 972,54 €
-------------------	------------

Vähennykset veroista ja maksuista

Työtulovähennys	1 540,00 €
Vähennettävä määrä	1 267,76 €

Yle-veron peruste

Yle-veron perusteena olevat tulot	49 499,11 €
-----------------------------------	-------------

Laskennassa käytetyt veroprosentit

Verotuskunta	Lappeenranta
Kunnallisvero	21,00 %
Kirkollisvero	1,35 %
Sairaanhoitomaksu	1,36 %
Sairaanhoitomaksun korotus	0,17 %
Päivärahamaksu	1,53 %
Yle-vero	2,50 %

Laskelma veroista ja maksuista

Koko vuonna maksettava vero	13 050,88 €
-----------------------------	-------------

Kuva 3. Verolaskelma vuoden 2017 toteutuneista veroista

Vertaillaan vuoden 2017 toteutunutta tulosta niin, että toiminta olisikin ollut osakeyhtiömuodossa ja osakas olisikin nostanut yhtiöstä palkkaa tuon 50 249,11 €. Koska palkanmaksu sivukuluineen on osakeyhtiössä vähennyskelpoinen meno, ei osakeyhtiömuodosta olisi muodostunut etua nykytilanteeseen verrattuna verotuksellisesti koska edelleen koko tuo palkka verotetaan ansiotulona ja osakeyhtiölle ei olisi jäänyt verotettavaa tulosta.

Jos ajatellaan että osakeyhtiömuodossa tulosta jäisikin vielä palkan maksun jälkeen 50 000 €, maksaisi osakas tuon kuvan 3 mukaisen ansiotulon veron 13 000 € ja osakeyhtiö maksaisi 50 000 €. n tuloksestaan 20 % yhteisöveroa eli 10 000 €. Veron määrä osakeyhtiömuotoisena olisi yhteensä 23 000 €. Jos tämä käännettäisiinkin niin päin, että osakeyhtiötä ei olisikaan ja koko tämä noin 100 000 € tulisi verotettavaksi ansiotulona, olisi veron määrä noin 36 000 € (Kuva 4). Eli

osakeyhtiön etu tällä tuloksella olisi noin 13 000 € (36 000 € - 23 000 €). Tässä laskelmassa ei ole huomioitu osakeyhtiön suurempia hallintokuluja eikä tilintarkastuskuluja, jotka pienentävät hieman osakeyhtiön tulosta.

Ansiotulot ja ennakonpidätykset

Palkat ja luontoisedut

Koko vuoden arvio	100 000,00 €
Saadut tulot	100 000,00 €
Ennakonpidätykset	0,00 €

Vähennykset ansiotuloista

Vähennykset valtion- ja kunnallisverotuksessa

Tulohankkimisvähennys	750,00 €
Työeläke- ja merimieseläkevakuutusmaksut	6 350,00 €
Työttömyysvakuutusmaksut	1 900,00 €
Sairausvakuutuksen päivärahamaksu	1 530,00 €

Vähennykset veroista ja maksuista

Työtulovähennys	1 540,00 €
Vähennettävä määrä	446,88 €

Yle-veron peruste

Yle-veron perusteena olevat tulot	99 250,00 €
-----------------------------------	-------------

Laskennassa käytetyt veroprosentit

Verotuskunta	Lappeenranta
Kunnallisvero	21,00 %
Kirkollisvero	1,35 %
Sairaanhoidomaksu	1,36 %
Sairaanhoidomaksun korotus	0,17 %
Päivärahamaksu	1,53 %
Yle-vero	2,50 %

Laskelma veroista ja maksuista

Koko vuonna maksettava vero	36 170,80 €
-----------------------------	-------------

Kuva 4. Verolaskelma jos ansiotulo olisi 100 000 €

Verotuksellisesti osakeyhtiön etu nykyiseen ammatinharjoittamiseen verrattuna lisääntyy, kun verotettavaa tulosta saadaan lisää. Jotta osakeyhtiöittäminen olisi verotuksellisesti järkevää, on palkanmaksun lisäksi muistettava, että lainojen lyhennykset on voitava tehdä yhtiön tuloksella, koska lainanlyhennykset eivät ole vähennyskelpoisia menoja.

Osakeyhtiö voi maksaa myös osinkoa. Jos nettovarallisuus olisi esimerkiksi 100 000 €, 8 % tästä olisi 8000 € josta 7,5 % ennakonpidätys, joka luetaan osingonsaajan hyväksi lopullisessa verotuksessa, olisi 600 €. Eli koska osakeyhtiö voi jakaa osinkoa maksimissaan kahdeksan prosenttia osakkeenomistajan osakkeiden matemaattisesta arvosta 150 000 euroon asti ja 25 % tästä osingosta jakautuu veronalaiseksi pääomatuloksi ja 75 % on verovapaata, tulee 600 € veron (pääomatulon) määräksi ($8000 \text{ €} \cdot 0,25 = 2000 \text{ €}$ joka kerrotaan pääomatulon veroprosentilla 30 → 600 €).

Välitilinpäätöksen perusteella tällä hetkellä voidaan tehdä noin 500 000 € vuotuiset maksimipoistot. Vuoden 2018 tulos on jäämässä pienemmäksi kuin vuonna 2017, jopa hyvin lähelle nollaa ilman poistojakin. Tästä syystä yhtiöittämisellä ei tällä hetkellä ole aikataulullisesti kiire, koska verotettava tulo ei ole kohoamassa edellisvuodesta.

Vuosittain tehtävien poistojen määrä on hyvä olla samalla tasolla kuin lainan lyhennysten määrä. Tällöin lainan lyhennykset hoidetaan bruttolikevaihdosta eikä lainoja lyhennetä verotetulla tulolla. Varsinkin tilanteessa, jossa maatilalla on tehty suuri investointi, ja velkaa on paljon suhteessa liikevaihtoon, kannattaa poistoja maksimissaan tehdä velkojen lyhennysten verran. Jos poistojen määrät olisivat paljon lainan lyhennysten määrää suuremmat, kulutettaisiin poistot pois ennen velan päättymistä. Silloin kun poistot mitoitetaan enintään lainojen lyhennysten suuruiseksi, saadaan tasaisempi verotettava tulos, ja tätä kautta se tuo suunnitelmallisuutta ja verosäästöjä pitkällä aikavälillä. Maksuvalmiuden suunnittelua osaltaan helpottaa se, että tällaisessa tilanteessa veroennakot pysyvät myös samansuuruisina. (Ollikainen.)

Case-yrityksellä lainan lyhennysten määrä on vuonna 2017 ollut noin 180 000 € mutta investoinneista johtuen uutta lainaa on nostettu myös. Kuitenkaan poistojen määrä ei tule olemaan lähellä tuota lainan lyhennysten määrää, joten tässä tapauksessa poistoja ei kuluteta liian nopeaan tahtiin.

8 Johtopäätökset

Opinnäytetyössä haluttiin selvittää, onko case-maatilayrityksen kannattavaa yhtiöittää toimintaansa ja millaiselta näyttää sen alustava apportiselvitys?

Työssä haluttiin myös avata hieman sitä, miten yrityksen toiminta muuttuu, kun maatilayritys muutetaan osakeyhtiöksi ja milloin yhtiöittäminen olisi järkevää toteuttaa. Tärkeää tässä prosessissa on ollut myös selvittää ne asiat, joiden pitää toteutua, jotta muutos toteutetaan tuloverolain 24 §. n mukaisena toimintamuodon muutoksena.

Case-yrityksen vuoden 2018 välitilinpäätöksen mukaan, yhtiöittämisellä ei ole kiire. Yhtiöittämistä pohditaan yleensä silloin, kun yritys jatkuvasti tekee niin suurta tulosta, että osakeyhtiö voisi olla verotuksellisesti järkevä vaihtoehto. Investoineella tilalla velkamäärä edellyttää yleensä korkeaa verotettavaa tuloa, jolloin progressiivisen henkilöverotuksen takia verojen määrä nousee suureksi. Koska edellisvuoden (2017), tulos näytti olevan reilusti suurempi kuin vuoden 2018, alettiin yhtiöittämistä miettiä. Nyt kun navetan laajennusinvestointi on ollut

koko ajan käynnissä, on se aiheuttanut myös pienen notkahduksen yrityksen tulokseen. Myös se, että yrityksellä on mahdollisuus tehdä 500 000 €:n poistot verotuksessa, antaa pelivaraa verotuksen suunnittelussa myös tulevina vuosina. Poistoja ei ole tarkoitus kuitenkaan kuluttaa nopeammin kuin lainoja lyhennetään. Tällöin omaisuutta, jota on lainoilla katettu, ei poisteta loppuun ennen kuin tästä omaisuuden hankkimisesta johtuneet lainat lyhenevät.

Yrityksen tulos on ollut vuonna 2017 noin 50 000 €. Vuonna 2018 tulos jäänee lähelle nolaa. Tämä ei puolla yhtiöittämistä, koska verotuksellista hyötyä siitä ei saavutettaisi tällä hetkellä. Toisaalta, yrittäjän tulevaisuudensuunnitelmat voivat puoltaa yhtiöittämistä. Jos yritykseen halutaan tulevaisuudessa ottaa muita osakkaita mukaan, voi yhtiöittäminen tällä hetkellä olla kuitenkin järkevää, koska maatilayritykseen on vaikeampi ottaa ulkopuolisia osalliseksi kuin osakeyhtiöön osakkaita. Tuloverolain 24 § määrittää kolme sääntöä, joiden pitää toteutua, kun halutaan että toimintamuodon muutos osakeyhtiöksi toteutuu ilman tuloveroseurauksia. Tämä kyseinen tuloverolain pykälä edellyttää, että toiminta jatkuu entisellään, omistussuhteet eivät muutu ja maatilän omaisuus siirtyy verotuksessa olevin arvoin apporttina. Jotta ulkopuolisia osakkaita otettaisiin yritykseen, voisi yrityksen olla järkevää muuttaa toimintansa nyt osakeyhtiöksi, jotta yritys ehtisi muutaman vuoden toimia osakeyhtiömuotoisena ennen osakasmuutoksia. Tällöin tuloverolain 24 §:n mukainen omistussuhteiden muuttumattomuus kestäisi muutaman vuoden ennallaan. Verohallinnon ohjeessa toimintamuodon muutoksesta mainitaan seuraavasti: *”Liikkeen- ja ammatinharjoittajan taikka maa- tai metsätalouden yhtiöittämiseen osakeyhtiöön voidaan soveltaa TVL 24 §:ää ainoastaan silloin, kun liikkeen- ja ammatinharjoittaja tai maa- tai metsätaloudenharjoittaja merkitsee yksin kaikki perustettavan yhtiön osakkeet (katso TVL 24.1 § 1 kohta). Jos osakeyhtiöön tulee toimintamuodon muutoksen yhteydessä muita osakkeenomistajia, TVL 24 § ei sovellu.”* Tästä voi päätellä, että muita osakkaita voisi ottaa mukaan hyvin pian yhtiöittämisen jälkeen, kunhan toimintamuodon muutoksen yhteydessä ei tule mukaan muita osakkeenomistajia.

Yhtiöittäminen voi olla hyvä toteuttaa keskellä vuotta, jolloin tulot ja menot jakautuvat puoliksi ammatinharjoittamisen puolelle ja loppuvuosi osakeyhtiölle. Maati-

layrityksen verovuosi katkeaa kaupparekisterin merkintähetkestä, jolloin osakeyhtiö aloittaa toimintansa. Tällä hetkellä maataloustukien maksatusaikataulu painottuu loppuvuodelle ja kun toimintaa yhtiötetään, on tulojen ja menojen painotusta eri vuodelle pohdittava tarkasti. Kun yhtiöittäminen tehdään keskellä vuotta, poistot voi tehdä maatalousyrityksen puolella alkuvuonna tai osakeyhtiön puolella loppuvuonna. Poistot on mahdollista tehdä myös molemmilla puolilla, kunhan vuosittaisia maksimipoistoja ei ylitetä.

Jos kyseisellä case-maatilalla yhtiöittämistä aletaan viemään eteenpäin, on apportiomaisuuden menojäännökset tarkistettava vuoden 2018 lopun mukaisiksi. Nettoapportti on jäämässä negatiiviseksi, koska tällä hetkellä velat ovat suuremmat kuin aporttiin siirrettävät varat. Varoiksi välitilinpäätöksen mukaan muodostui 2 715 069,11 €, ja velkojen määrä sillä hetkellä oli 2 964 121,97 €. Maatilayrityksen toimintamuodon muutos osakeyhtiöksi tulisi siis rekisteröidä erityistoimenpitein, eli omaisuutta siirtyy käyvillä arvoilla laskettuna yhtiöön enemmän kuin velkoja on. Apporttiselvitykseen, joka tehdään kaupparekisteriin, tulee saada tilintarkastajan (KHT tai HTM) lausunto apportin osakepääoman olemisesta osakeyhtiön hallussa.

Maatilayrityksen muuttuessa osakeyhtiöksi seuraa perinteiseen maatalaan verrattuna joitakin hallinnollisia seikkoja ja muutoksia, joita tulee noudattaa. Osakeyhtiön tulee pitää kahdenkertaista kirjanpitoa, ja kirjaukset on tehtävä suoriteperusteisesti. (Kiviranta 2016, luku 9.) Osakeyhtiön on valittava myös hallitus ja sen on pidettävä kerran vuodessa yhtiökokous. Toimitusjohtajan valinta ei ole pakollista. Yhtiökokous on pidettävä kuuden kuukauden sisällä tilikauden päättymisestä. Yhtiökokouksessa on käsiteltävä tilinpäätöksen vahvistaminen, voiton käyttäminen, hallituksen ja mahdollisen toimitusjohtajan vastuuvapaus sekä hallituksen ja mahdollisen hallintoneuvoston jäsenten sekä tilintarkastajan valinnat. Jos yhtiöjärjestyksessä on määritelty joitakin muita käsiteltäviä asioita, ne on sisällytettävä yhtiökokoukseen. Yhtiöjärjestyksessä voi olla myös määrätty ylimääräisten yhtiökokousten pitämisestä. Tilintarkastajan valinta on osakeyhtiössä tehtävä, jos yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy päättyneellä tilikaudella: taseen loppusumma on yli 100 000 €, liikevaihto tai liikevaihtoa vastaava tuotto on yli 200 000 € tai työntekijöitä on palveluksessa keskimäärin yli 3 henkilöä. (Villa 2013, 254-255.)

9 Jatkotutkimusaihe

Maatilan osakassuhteisiin saatetaan muutaman vuoden kuluttua haluta muutoksia. Tämä aihepiiri voisi olla jatkotutkimukselle hyvä, koska jos toiminta yhtiöitetään, voi olla järkevää tehdä myöhemmin osakeyhtiössä esimerkiksi osittaisjakautuminen, jossa vain osaan toiminnasta otetaan osakkaita ja osa toiminnasta jatkuu pelkästään itsellä. Lypsykarjatilalla tämä voisi esimerkiksi mennä käytännössä niin, että viljelytuotanto eriytetään omaksi osakeyhtiökseen ja maidontuotanto omakseen. Euroopan komissio on myös ehdottanut tulevaisuudessa EU:n suorille tuille tukikattoa, joka voi olla 60 000 - 100 000 €. Tällaisessa tilanteessa osakeyhtiön jakautuminen voisi olla järkevää, koska tällöin suorat tuet jakautuisivat eri osakeyhtiöille.

Lähteet

Accountor. Toiminimi osakeyhtiöksi- miksi, milloin ja miten? <https://go.accountor.fi/toiminimi-osakeyhtioksi/>. Luettu 2.2.2019.

Eduskunta. Hallituksen esitys HE 238/2018 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimuksen poistamista koskevaksi lainsäädännöksi. 2018. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_238+2018.aspx. Luettu 8.3.2019.

Hallipelto, A., Hietanen, M., Narikka, J., Saltevo, A., Soikkanen, K. 2013. Yhtiöittäminen. Tallinna. Tietosanoma.

Honkamäki, T., Pennanen, M. 2010. Yritysjärjestelyjen käsikirja- kirjanpito, verotus ja yhtiöoikeus. WSOYpro.

Jyväskylän yliopisto. Koppa. 2015. Menetelmäpolku. Tapaustutkimus. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/tapaustutkimus>. Luettu 30.12.2018.

Kananen, J. 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 143. Suomen Yliopistopaino Oy-Juvenes Print.

Kiviranta, E. 2016. Maatilaverotus. Helsinki. Talentum Media.

Luonnonvarakeskus. Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä omistajaryhmittäin. Valittu vuosi 2017, koko maa, osakeyhtiöt. http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_02%20Rakenne_02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/04_Maatalous_ja_puutarhayrit_lkm_omistajaryh.px/?rxid=001bc7da-70f4-47c4-a6c2-c9100d8b50db. Luettu 20.1.2019.

Maa- ja metsätalousministeriön asetus eläinvahinkojen korvaamisessa käytettävistä käyvästä arvoista 503/2012. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120503>. Luettu 20.1.2019.

Maa- ja metsätalouslyritysten taloustilasto. Tilastokeskus. 2018. http://www.stat.fi/til/mmtal/2016/mmtal_2016_2018-03-21_tie_001_fi.html. Luettu 25.12.2018.

Mela. Yhtiömuotoinen toiminta. <https://www.mela.fi/fi/elakevakuutus/myel-vakuutus/kenelle-vakuutus/yhtiomuotoinen-toiminta>. Luettu 26.10.2018.

Ollikainen, H. ProAgria Oulu. Veroilmoituksesta laskettavat tunnusluvut. <http://projekti.kpedu.fi/data/liitteet/00efeb02a5394cbfb44dd0c729672230.pdf>. Luettu 29.12.2018.

Paavilainen, J. 2009. Maatalouden yhtiöittäminen toimintamuodon muutoksena. Käytännön Maamies 2/2009. https://www.proagria.fi/sites/default/files/attachment/km_2-09_maatalouden_yhtiointaminen_toimintamuodon_muutoksena.pdf. Luettu 1.1.2019.

ProAtria, Yhtiömuotoinen maatalous-wiki. http://www.yhtiowiki.fi/doku.php?id=yhtiowiki:toimintamuodon_muutos_osakeyhtioksi. Luettu 27.2.2019.

Suojanen, K., Savolainen, H., Korte, A., Vanhanen, P. 2015. Lakiopas. Ks-Kustannus Oy.

Tilisanomat. 2010. Verot tilinpäätöksessä. Jarmo Leppiniemi. <https://tilisanomat.fi/yleiset/verot-tilinpaatoksessa>. Luettu 20.1.2019.

Toimintamuodon muutos osakeyhtiöksi 4.3.1.

Tuloverolaki 24 §.

Varainsiirtoverolaki 2.4 §.

Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa. Verohallinnon 17.5.2018 antaman ohjeen päivitys vuodelle 2019. <https://www.vero.fi/contentassets/4563142b96904a9abd12157252523f18/varojen-arvostaminen-perint%C3%B6--ja-lahjaverotuksessa-1.1.2019-lukien.pdf>. Luettu 20.1.2019.

Verohallinto. Osinkotulojen verotus. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47901/osinkotulojen-verotus/>. Luettu 27.2.2019.

Villa, S. 2013. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. Alma Talent Oy.